

כתבו האחרונים דאין מקדשין הלכנה תחת הגג דאין זה דרך כבוד אלא יוצאין ממחת הגג למוך הרחוב כדרך שיוצאין לקבל פני המלך שיוצאין לקראתו כהן [מ] מיהו כל זה היכא דאפשר אבל מי שחושש באיזה ממשותף שלא יוכל ללכת לחוץ אי נמי כששוויין צד הגויס יכול לקדש צימו דרך חלון ופתח כט:

שבת ל' כשהוא מבושם ובגדיו נאים ותולה

עיניו כנגדה ומיישר רגליו ומברך ואומר ג' פעמים סימן טוב תהיה לכל ישראל ברוך בוראך ברוך יוצרך ברוך מקדשך לא ורוקד ג' פעמים כנגדה ואומר בכל פעם כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול ליגע בך כך אם ירקדו אחרים כנגדך

ד"ה (נהרדעי) צמסכת סופרים אמרו אין מצרכין על הלכנה עד שמתבטא יש אומרים עד מוצאי שבת שמצרכין על השמים ואין זה מתקבל כלל דמה טעם הוא זה ללכות הדבר צמולאי שבת ויש מפרשים שמתבטא לשון חופה ודומה לו עמיד בוסמא לצריה ורזונו לומר משעה שמתעשה כמו חופה שהיא גדולה קצת ומאירה סביבותיה ונראה למורי שפירושו משתמח מלשון לצמוי קלף (סוכה נא) כלומר משעה שמתוק האור שלה ואלס נהנה ממנה שזה הוא אמר צ' או ג' ימים אבל ירם

כן יומו מתוך קטנותו אין האור שלו מתוק שאין אדם נהנה ממנו עכ"ל ואף על פי שצמסכריס דידן כחזו צהדיא אין מצרכין על הירם אלא צמולאי שבת וכמ"ס רבינו מ"מ למדנו מדברי הרב רבינו יונה שאין מצרכין ברכת הלכנה עד שיעברו עליה שלשה ימים דמשמע דנלא ההיא דמסכת סופרים הוא סובר כך לפי שקודם לכן אין אדם נהנה מאורה כג: **כתוב** צמרומת הדשן (סי' נה) הרוחה לצנה צמידושה צימי החול ואומר נמתין מלכרך על חידושה עד מוצאי שבת אם ליל מוצאי שבת הבא אינו לילות הרבה צחודש כגון ו' או ח' שאפילו אם יהא מעונן צמולאי שבת וג' או ד' לילות אחריו עדיין יש זמן לכרך עד ליל ט"ו כהאי גוונא יפה להמתין עד מוצאי שבת אבל אם ליל מוצאי שבת הבא יהא לילות הרבה צחודש שאם יהא מעונן צ' וג' או ד' לילות אחריו יעצור זמן הצרכה כהאי גוונא אין להמתין עד מוצאי שבת עכ"ל (ב):

7 ד ודריי גיקטיי"א צעל שערי אורה כחז צתשוזה שעל פי הקבלה אין לצרך על חידוש הלכנה עד שיעברו עליה שבעה ימים כח:

דרכי משנה

המעוננין כנ"ל. עוד כתב דמהרי"ל לא היה מקדש החדש בתשרי עד אחר יום כיפור כי אז נמי מאויימים מכח הדין ואין בהן שמחה עכ"ל וכן המנהג לקדש הלכנה במוצאי יום כיפור אם נראית בלילה ההוא ונראה דדוקא במוצאי יום כיפור שהוא יום טוב ואיכא שמחה מקבלין אבל בשאר מוצאי תעניות אין לקדשה דאין שרויין אז בשמחה כח. כתב עוד במהרי"ל הלכות יום טוב מהר"ש היה מקדש הלכנה במוצאי שבת שחל להיות בו יום טוב ומהרי"ל לא רצה לקדש הלכנה ביום טוב:

(ב) וכתב בהגהות מיימוניות פ"י דברכות (אות ס) דמורה"ם כשהיה מקדש בחול היה לובש סרבל מכובד שהיה לו עכ"ל. במהרי"ל הלכות ט' באב (ג.) מהרי"ל לא היה מקדש הלכנה במוצאי שבת של חזון ישעיה כדן אך המתין עד מוצאי שבת נחמו כי אין מקדשין לבנה אלא מתוך שמחה עכ"ל כהן ונראה דדוקא אם שבת נחמו סמוך לט' באב כגון ט' באב ביום ד' כה"א אבל ט' באב ביום ג' אז שבת נחמו י"ג בחדש אין ממתנין על מוצאי שבת אלא מקדשין בחול אחר ט' באב כה"א** דיש לחוש לימים

הגהות והערות

שהם בשמחה או אפשר לקדש אפילו קודם טעימה משא"כ שאר תעניות לא שרי לקדש קודם טעימה מיהו אחר טעימה שרי ושאינו מט"ב שאסור כל ליל מוצאי ט"ב [עיינן הערה לעיל] שמשום אבילות נגעו ביה ואף שלשון רמ"א השווה שניהם שכתב ט"ב או שאר תעניות ע"כ כוונתו דשיום רק לענין שאסור קודם טעימה לקדש. ספר החיים סי' ב: [כז] בשו"ת רמ"ע מפאנו סי' ע"ח כתב דלא בעינן ד' שלמים ועיין שו"ת חת"ס סי' חכ"ב שהשיג עליו ותורף דבריו דבעינן כניסת ויצאת שבת ואין להקשות מגונא שהיה המולד שעה אחת קודם יציאת השבת דסגי בכה"ג וא"כ מתבאר כרמ"ע מפאנו ריעין שו"ת עצי ברשים י"ד סי' ס"ג שהביא את תשובת החת"ס הג"ל ובתורף הוסיף המילים [מדיליה] דהא בשבת אין מקדשים הלכנה ור"ל בזה ליישב הקושיא הג"ל וא"כ יצא תמיד ד' שלמים. אחרונים. וע"ע בהאי ענינא בספר ישועות יעקב סק"ו וברעת תורה סעי' ב: [ל] בשו"ת מגידות סי' ק"ב חמה על הבית יוסף שסתם כאן ובשו"ע ולא הביא רק דעת הרי"ג ולא הביא דעת הרמב"ם והרא"ש והטור דס"ל דאף ביום הראשון מצוה לברך הלכנה: **כת** האחרונים הביאו ליר רמ"ה שם בסנהדרין [עיינן בה"ל ד"ה מברך שהביא עצי פירוש זה] שפירש שמכתיפי מחמת שזקנים היו ולא היו יכולים לעמוד והיו עבדיהם סומכין על כתפיהן ומברכין מעומד. ומדויק כפירוש זה ממה שנקט הגמ' זה המעשה תיכף להא שאמר אביי שנימרינהו מעומד ולפי"ז הפירוש אין ראיה לדברי הב"ח לקדש חוץ לכיתור ועיין בית דוד שס"ל שזה ג"כ הפירוש בדברי הטור שסמך את המעשה לדינא של צריך לברך מעומד ולכן לא כתב הטור למילה אהדי [בגמרא דידן ישנו למילה זו אלא שרש"ל מחקה]. וע"ע שו"ת תורת רפאל סי' נ"ד: [כט] משמע רק בכה"ג שרי אמנם ממצע דמהרש"ל הביאו מטה משה סי' תקל"ז משמע אף בליכא שום מיחוש שרי לברך דרך חלון וטעם פלוגתתן, דמהרש"ל ס"ל כמ"ש שלטי הגבורים שסביב למרדכי אות א' שמהר"ם שמע מרבינו משה מפיליו שאין לעמוד תחת הגג אלא בחצר או ברחוב במקום טהרה בשעת קידוש לבנה וכו' וכחבו חוסי' דלא נודע אצלינו טעם המנהג [אמנם נראה שטעם מהר"ם כמדויק מלשונו דס"ל כמ"ש מהרי"ל שהוא מטעם שלא יאהיל עליו שום דבר טומאה

כג] נחלקו האחרונים אי העיקר, ההנאה וכן ס"ל לשרי"ח יהושע סי' יד וא"כ אף באין רואה הלכנה וכגון במכוסה בעננים רק שיש אור גדול כמו שיש לילה כיום יאיר מהני וסמך דבריו ע"פ דברי רש"ל הובאה במג"א סק"א. ולא נפטור בברכת המאורות בוקר וערב דהא יש כמה לילות שאינה נראית כלל, ואף בשאר הלילות לא בכל הלילה ולכן חשיב הנאה לכרך ע"ז. ומ"מ מצוה מן המובחר לקדש בראיית הלכנה. אמנם בשו"ת רבינו יעקב מליסא אר"ח סי' ד' ס"ל דהעיקר הוא ברכה על מעשה בראשית כברקים וקשת וא"כ דוקא בראיה רק דמ"מ בעינן כשיאורו לאורו ג"כ דבעינן שיהיה לו ג"כ הנאה מתירוש הלכנה [הועתק מספר שו"ת יהושע שם] וכן ס"ל להרב זרע אמנת חלק ג' תשובה מ"ג ודקדק לשון הרמ"א בסעיף א' "בעת שהלכנה זורחת ונהנים מאורה" [נבאגור שלפנינו וכן הלשון המובא בבית יוסף ליחא להאי לישנא "שהלכנה זורחת"] דבעינן תרתי ראיית הלכנה, ונהנה מאורה, [ומסיק שם שבריעבד אי רק נהנה מאורה וכגון בחולה יגיד ברכת הלכנה כלא שם ומלכות] ועיין שו"ת ארני פו אר"ח שנראה לו להלכה ולא למעשה שבגונא שאם לא יקדש הלכנה ידחה המצוה לגמרי וכגון בימים מעוננים-או חולה או יושב בתפיסה מותר לקדשה אף במכוסה בעבים רכל האי דינא הוא רק למצוה מן המובחר עיי"ש בפרטי הדינים שהעלה וע"ע דע"ת מה שחידש [ויש להחלק דנראה איכא רואה ליכא] וע"ע ברכ"י אות ד' באורך. וע"ע שו"ת רבינו שלמה איגר חאו"ה סי' י"ב שתמה דבש"ס סנהדרין מב. מוכח שאין הברכה משום הנאה: **כד** פירוש דנלמד דין זה במכל שכן ממה ששינו במסכת סופרים שאין מקדשין את הלכנה אלא כבגדים נאים וכל שכן שלא בעיני הגוף, אמנם בסדר היום דף פ"ב סבירא ליה להיפך שאדרבה יותר יש ענין לקדש הלכנה במוצאי ת"ב כשהוא מעונה, שכשהוא מצוה דאוי הוא לקבל פני שכניה, ואף בספר נגיד ומצוה ס"ל שעדיף לקדש במוצאי ת"ב אמנם מטעמא אחרתא והוא מצד שלכשר לישראל שעתידים להתחדש כמותה: **כה** עיי' בה"ל ד"ה קודם: **כח** [*] עיינן כנסת הגדולה סימן תקנ"א שתמה על הרמ"א דבחורמת הישן [הביאו ב"י כאן] כתב כגון שהשבת ד' או ח' ומנין ליתן קצבה של לפני י' לחודש והוה כל שכן מדינא דתרומת הדשן, ועיין בית דוד מה שיישב ואנא

ד. שם בניהדרין [מא, פ]. ונהדרעני:
 ד. טור עמוד רפב:
 ה. נ"י שם ד"ה והי"י. בשם
 ה"ר יוסף גיקטיליא בעל
 שערי אורה בתשובה סא:

ציונים לרמ"א

- ט השו"ב מהר"ל [סימן עט]
- ז הגהות אלפסי
- ח החרשות [סג]

הגהות והערות

[ח] אורח הכ"י שם העמיק דברי הטור "מיים" המולד: [ז] כן הוא בלילה רב, וטעם טור, ומשנה זו נמלאת בקיטין ועופלה בקיטין קנה [קסז]: [יח] הבנת הגדולה שם כסב "אלא אי מלאכי בשעת קנהדרין לאחר מגדולי האמוראים בשם חלמידי הר"פ והר"ב המאירי ז"ל דאפילו י"ו ככלל, וכן כתב בשו"מ נקטת הגדולה [סימן יג] ונפסדו ממלא ומי נהדרין מא, ב ד"ה שם ג"ה נהדרע, בשם [וע"ס] סוף המסכת עמוד שפ"ז. אולם בחוקים רבינו פ"ח שלפניו למה, ובהגהות אמ"ק להר"ם [סימן קנ"א] אות ד' כתב דאין יום ט"ו ככלל וז"ל:
 [ט] בספרו תמלא ומי [שם] כתב וכן כתב הר"ב המאירי ככלל, והוסף דכשטמו [מדרשי המאירי שם מה, ב ד"ה ט"ז] כתב "ואם [עד] יום י"ו בחדש אל מלאך וחלף ישנה היא" כ"י:
 [כ] עיין ביאור הלכה ד"ה [אלף] דין משמע ביד רמה כמובא שם בניהדרין:
 [כא] תשובה זו נדפסה בשו"מ צ"ח דוד ארי"ח סימן קלז:
 [כב] כן גירסת הר"ר יונה נמסכת קופרים [פ"ב הלכה א], ראה נ"י עמוד רפג ד"ה גרסיין, ולמינו נמסכת קופרים הנוקט כשהוא מנוסח"ס וקאי על המנכ"ך:
 [כג] לפנינו בטור כתוב "ואומר כן שלש פעמים אמן אמן הללויה", ומשמע דקאי אלעיל שאומר מפול עליהם שלש פעמים, אל מן וכו' אומר פעם אחת:
 [כד] עיין שו"ת סודות [אות שמו] והעמק כצ"ח יוסף [אות ט] שם נזכר אשכנז סמלולת ד"ה י"א.

יב מיום המולד. מלשון זה משמע ללא חשנין מעת לעת, כגון שחל המולד עשרים שעות על יום ראשון אסור לקדשה ביום שני, ולדברי רמ"א מותר לקדשה דהא חשנין חלי כ"ט י"ב חשני"ג משעת המולד ואם כן לר"ך לחשוב י"ד ימים י"ח שעות שז"ו חלקים וחצי, ואם כן רמ"א צ"ל להוסיף, ולשונו משמע שצ"ל לגרוע שכתב ואין לקדשה וכו'. ובאמת בטור [עמוד רפ"ג] כתוב וז"ל, והני ששה עשר משעת י"ח המולד חשנין להו, משמע לחשנין מעת לעת, ואם חל במוצאי שבת ששים או שלש שעות בלילה מותר לקדשה חללת ליל שני, ולדברי רמ"א אסור: **ד"ג** יג שבעה ימים. וז"ל הרמב"ם

(ג) עד שיעברו שבעה ימים. כתב מו"ח ז"ל [כ"ח עמוד רפג ד"ה וכתב] וז"ל, איכא לתמוה מדאמרין בגמרא [בניהדרין מא, ב] עד כמה מצדקין על החדש עד שחמלא פגימתה, [וכמה] אמר רב יהודה עד שבעה, ונהרדעי אמרי עד ששה עשר, ופירש רש"י [ד"ה עד כמה מנכרין] (עד ז') אם לא בירך היום יבך למחר עד שבעה. אלמא דלכתחלה מנכ"ך עליה קודם שעברו עליה שבעה ימים, ונהרדעי לא פליגי בזה אלא מוסיפין עד ששה עשר. ומו קשה, דהא הר"ר יונה [נכ"ח כ"א, א ד"ה נהרדעי] כתב על הך דמסכת סופרים [ז] דאין מנכרין על הלבנה עד שחמנשם פירוש עד שחממתק אורה שאדם נהנה מאור שלה, דהיינו אחר שלשה ימים. וכן קבלנו מרבותינו שכן נהגו כל הקדמונים שלא להחמיק אה המזוה, ולקדש אותה במוצאי שבת אחר שעברו עליה שלשה ימים, עכ"ל [בניהדרין]. ובלבוש [פס"ד ד] כתב שאם חל מוצאי שבת הראשון אפילו חמשה ימים בחדש ורואין בו הלבנה שאורה רב ומחוק, שיש לסמוך על רבינו יונה ולבכ"ך עליה, ולא ימחין עד אחר שבעה לבכ"ך בחול, ולא ימחין על מוצאי שבת שיהיה יותר מי"א ימים. וכן נראה לי למעשה, ולא צימית מלא מלמא אלא מעת שהנין מאורה בטור, ועל כל פנים אחר שלשה ימים: (ד) תחת הגג. כתב מו"ח ז"ל [ג"ח סוף הסימן] הטעם, דאין זה דרך כבוד, אלא יואין מתחת הגג לתוך הכרוב כדרך שיואלין לקבל פני המלך שיואלין לקראמו. מיהו כל זה היכא דאפשר, אבל מי שחושש באיזו מיוחד שלא יוכל ללכת לתוך, אי נמי כששרוין בין העובדי כוכבים, יכול [לקיים] צדימו דרך חלון ופחת, עכ"ל. בטור [סוף הסימן] כתב דלאחר שאומר מפול עליהם כ"י אומר שלש פעמים אמן אמן הללויה, ויבך לצינו בלז ט"ז. כתב ש"ל בתשובה סימן ע"ז דסומא יכול לבכ"ך על הלבנה, אף שאין יכול לבכ"ך מאורי [האש] [סימן רמ"א סוף ע"ז], כי זה נתקן על מידות העולם, ודומה ליוצר המאורות [סימן סט סוף ע"ז]. מלאכי כתוב בשם ספר שו"ת סודות [ז] דמתחלה מסתכל בלבנה ואחר כך מסתכל למטה וגומר הכרעה:

[נכ"ח כ"י] וזמ"ג [ע"ש סוף ק"ד, ב] ואם לא בירך ליל ראשון מנכ"ך עד יום י"ו. וכתב רש"ל צביאוריו [למ"ג שם, נכ"ח הודאה והקפאה] מלאך משמע דאין לר"ך להמתין שלשה ימים כמו שכתוב בלקוטי ספרים, עכ"ל. ובספר הקנה [סוף נכ"ח הלבנה] כתוב גם כן מזהו מן המוצא לקדשה ביום ראשון. אבל במגיד מישרים [ש"ד השי"ס] כתוב גם כן להמתין שבעה ימים, וכן כתוב בעשרה מאמרות מאמר אם כל חי חלק א' סימן י"ט. ובלבוש [פס"ד ד] כתוב אם חל מוצאי שבת קודם שבעה ימים סומכין על רבינו יונה [נכ"ח כ"א, א ד"ה נהרדעי] ומקדשין אחר שלשה מפני שהוא מוצאי שבת, וגם מפני שהציבור מקובצין וברוב עם הדרת מלך [מש"ל י"א, כח]. וכן כתב בשו"מ [עמוד רפג ד"ה וכתב] שלא להחמיק המזוה. אבל אם מוצאי שבת קודם שלשה ימים אין מקדשין, דיכולין להמתין עד מוצאי שבת הבא, כמו שכתוב סעיף ב' [בניהדרין] ד"ה תחת הגג. ולא נודע אללנו טעם המנהג [שם בהגהת אלפסי] שג"ה הגמוריס על המרדכי נכ"ח רמז קפט אות א. ומהר"ל [הלכות ראש חודש עמוד ז] כתב הטעם שלא יאחיל עליו שום טומאה. וז"ל [סוף הסימן] כתב הטעם שיואלין לרמוז, כדרך אדם שיואל לקראת המלך. וכן כתוב בהגהות מנהגים [דין נכ"ח הלבנה]. ומכל מקום אם יש לו איזה מיוחד או ששרוים בין העובדי כוכבים מתחת הגג, עכ"ל. וז"ל מטה משה [סימן תקל"ו] אני ראיתי רש"ל ז"ל כשהיה בחבורת שמהה ולא רצה ללכת לתוך, [ז] ופחת החלון נגד הלבנה וקידשה, עכ"ל [ועיין מה שכתבתי

סעיף א' ס"ק ב]. וכל שכן כשיש מבוזות המטונפות מוטב לקדש צניתי:

באר היטב
 (ט) המולד. עיין מ"א [ס"ק יג] שהעלה דהני ששה עשר משעת המולד חשנין להו מעת לעת, ואם חל במוצאי שבת ששים או שלש שעות בלילה מותר לקדשה תחלת ליל שני, ולדברי רמ"א אסור, ע"ש. ועיין דבר שמואל סימן רע"ו: (י) שבעה. והקמטת האמוראים אם חל מוצאי שבת אחר שלשה [לחדש] מהמולד מקדשין או, מפני שהציבור מקובצין או וברוב עם הדרת מלך, וגם שלא להחמיק המזוה. אבל אם מוצאי שבת קודם שלשה ימים אין מקדשין, דיכולים להמתין עד מוצאי שבת הבא, כמו שכתוב סעיף ב', [מ"א ס"ק יג] ע"ש: (יא) ואין. ז"ל כתב הטעם שיואלין לרמוז, כדרך אדם שיואל לקראת המלך. וכן כתוב בהגהות מנהגים. ומכל מקום אם יש לו איזה מיוחד או ששרוים בין העובדי כוכבים מתחת הגג, או צדימו דרך חלון ופחת, עכ"ל. וכל שכן כשיש מבוזות המטונפות מוטב לקדש צניתי. וכן כתב מטה משה וז"ל, ראיתי רש"ל כשהיה בחבורת שמהה ולא רצה ללכת לתוך, ופחת החלון נגד הלבנה וקידש, ע"ש, [מ"א ס"ק יג]. ועיין ס"ק א' מה שכתבתי שם. ט"ז מאורי [האש], כי זה נתקן על הירוש העולם, ודומה ליוצר המאורות, רש"ל סימן ע"ז:

[נכ"ח כ"י] וזמ"ג [ע"ש סוף ק"ד, ב] ואם לא בירך ליל ראשון מנכ"ך עד יום י"ו. וכתב רש"ל צביאוריו [למ"ג שם, נכ"ח הודאה והקפאה] מלאך משמע דאין לר"ך להמתין שלשה ימים כמו שכתוב בלקוטי ספרים, עכ"ל. ובספר הקנה [סוף נכ"ח הלבנה] כתוב גם כן מזהו מן המוצא לקדשה ביום ראשון. אבל במגיד מישרים [ש"ד השי"ס] כתוב גם כן להמתין שבעה ימים, וכן כתוב בעשרה מאמרות מאמר אם כל חי חלק א' סימן י"ט. ובלבוש [פס"ד ד] כתוב אם חל מוצאי שבת קודם שבעה ימים סומכין על רבינו יונה [נכ"ח כ"א, א ד"ה נהרדעי] ומקדשין אחר שלשה מפני שהוא מוצאי שבת, וגם מפני שהציבור מקובצין וברוב עם הדרת מלך [מש"ל י"א, כח]. וכן כתב בשו"מ [עמוד רפג ד"ה וכתב] שלא להחמיק המזוה. אבל אם מוצאי שבת קודם שלשה ימים אין מקדשין, דיכולין להמתין עד מוצאי שבת הבא, כמו שכתוב סעיף ב' [בניהדרין] ד"ה תחת הגג. ולא נודע אללנו טעם המנהג [שם בהגהת אלפסי] שג"ה הגמוריס על המרדכי נכ"ח רמז קפט אות א. ומהר"ל [הלכות ראש חודש עמוד ז] כתב הטעם שלא יאחיל עליו שום טומאה. וז"ל [סוף הסימן] כתב הטעם שיואלין לרמוז, כדרך אדם שיואל לקראת המלך. וכן כתוב בהגהות מנהגים [דין נכ"ח הלבנה]. ומכל מקום אם יש לו איזה מיוחד או ששרוים בין העובדי כוכבים מתחת הגג, עכ"ל. וז"ל מטה משה [סימן תקל"ו] אני ראיתי רש"ל ז"ל כשהיה בחבורת שמהה ולא רצה ללכת לתוך, [ז] ופחת החלון נגד הלבנה וקידשה, עכ"ל [ועיין מה שכתבתי

שערי תשובה
 (ט) המולד. עיין באר היטב. ועיין בשו"ת נודע ביהודה [מהור"ק קמא ארי"ח] סימן מ"א [עמוד צ"ה וכתב] אם לא יכלו לקדש שהיה מעונן וכיוצא ובעוד שהיה קורא קריאת שמע נראית הלבנה, ואם ימתין עד שיקרא קריאת שמע ותחלה שמונה עשרה יכלה הזמן של קידוש הלבנה, ודאי כיון שהוא שעת הירח יפסוק קריאת שמע ויבכ"ך ברכת הלבנה. ואם אפשר לגמור הפרק ולפסוק בין הפרקים לא יפסיק באמצע הפרק. ולענין אם יש לפנינו קריאת שמע וברכותיה וקידוש הלבנה, אם יש איזה לילות עדיין דכולי האי אין לחוש שהחכמה, קריאת שמע עדין, דתדיר ומראוייחא. ואם הזמן קצר שיש לחוש לעגנים וכן אם העת גשמים ולפי הזמן יש לחוש גם בשלש לילות, יש להקדים ברכת הלבנה, וכן נהגתי כמה פעמים לקדש קודם מעריב, ע"ש. ועיין שם שכתב באם אירע זמן קריאה המגילה בעת כלות זמן קידוש הלבנה, ע"ש כמה חילוקי דינים, כתבתיים בשערי אפרים שער י' ס"ק [נ"ג] [ז]: (י) שבעה. עיין באר היטב. ועיין בשבוח יעקב [ח"ג] סימן ל"ט במוצאי שבת שחל בה' בחודש וקידש רוב הקהל על פי הוראת המורה, ושוב נחבקצו קצת לקדש ותחכסתי ונראית בליל ראשון ויש תשש לומר דהואיל ונראה ונדהה אירחי עד אחר שבעה מן המולד, והשיב ולא שייך בכאן דהייה כלל ושרי לקדש בליל ראשון, ע"ש. ועיין בשו"ת ב"ח סימן [פא] [פ]. ועיין בכרכי יוסף [אות ד ר"ה ומ"ש] שמה שכתבו בתשובת מנחם עזריה [הר"מ] סימן ע"ה והאליה רבה [פ"ק יג] רבלי ד' ראו לבכ"ך גם לפי הקבלה, אינו נראה, כמבואר בתשובת מה"ר יוסף גיקטיליא [א], ע"ש: (יא) ואין. עיין באר היטב. ועיין בכרכי יוסף [אות ד ר"ה ומ"ש]

סמלולת ד"ה י"א.

5

REF
200.112
F 411

Fano, Menahem Azariah da

ס פ ד

שאלות ותשובות באורים ופירושים

על

גידסות ומשניות עמוקות ושמעחתות והלכות חמורות והלכה למעשה
כפי צורך השואל שאלו נזקקין - ברוך ה' - יום יום

מאת

רבינו מנחם עזריה מפאנו

ועוד זכינו על ידו לפירוש האלפסי זצ"ל על שלש הלכות חמורות
במסכת כתובות שנדפסו בסימנים קכ"ז-קכ"ח-קכ"ט

נדפס לראשונה בחיי המחבר
בשנת ה'ש"ס בעיר וניציה

ע"י תלמידו האלוף מוהר"ר יצחק בכ"ר מרדכי זצ"ל איש פולוניא
ונדפס פעם שניה בעיר זיהרנפורט בשנת תקנ"ח
ופעם שלישית בעיר סלג'ט בשנת תרנ"ב

ועכשיו נדפס מחדש

בתוספת הגהות והערות מכתבי יד של רבינו הרמ"ע ותלמידיו
ובמעלות רבות נוספות כמבואר במבוא
ונספח אליהם מפתח ענינים ותולדות רבינו הרמ"ע ועוד.

בפציה"ק ירושלים תובכ"א

שנת ה'תשכ"ג

6

אקרי, לרב פפא שרי; ולרב אחא דאמר משום דמוזלי גביה ונותנין בפחות משער השוק הדבר ידוע כי דרך מוכרי תבואה דלא מוזלי אלא לרגיל אצלם ולספסירא חדתא לא ולפיכך אסור.

אבל הרב מפרש ספסירא מוכר תבואה שבמקום הזול ודרך השוק להיות שם אדם קבוע למכור ולמדוד תבואתם של בעלי בתים ומתוך בקיאותו מקדים ומודיע השער לחמרים שבעיירות אחרות, אבל ספסירא חדתא אינו בקי ואינו יכול להודיעם לפיכך לרב פפא אסור, דאי מגלי להו תרעא לחמרים משעת מתן מעות נעשו שלוחיו של בעל הבית לקנות בההוא תרעא אבל השתא זוזי הוו הלואה גביהו וכי הדרי יהבי ליה תבואה בשער מקום הזול מיחזי כרבית ואסור; לרב אחא ספסירא חדתא נמי שרי, שדרך החמרים לקנות תבואה הרבה ואם יצא השער ללוקח סאה סאה בד' זוזי לסאה כל ספסירא מוזיל גביהו דחמרים בתלתא זוזי לסאה כדי שיקנו לתך או כור בבת אחת ועל זה סומכים החמרים ומשעת מתן מעות נעשו שלוחיו של בעל הבית על שער שבשוק של מקום הזול בין שהוא ידוע להם בין שאינו ידוע הואיל ולעולם מצוי להם לקנות בפחות משער השוק וכדאמרן.

עו. מתניתין בפרק הפועלים.

ב"ג פ"ז ע"א ואלו אוכלים מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו בדבר שגדולו מן הארץ, ובתר הכי תניא שם פ"ט ע"א דיש מה דיש מיוחד דבר שגדולי קרקע בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל זכו' יצא המנכש בבצלים. וקשה שהרי דיש בתלוש הוי ודינו לאכול עד שלא נגמרה מלאכתו.

ולכאורה הוה סלקא דעתין לתרץ דהכי קאמר מה דיש תרתי בעינן גביה שבתלוש לא נגמרה מלאכתו אבל כשקצרוהו נגמרה מלאכתו ואף כל כיוצא בו יצא המנכש זכו', ולפי זה מאן דשליף קטיני מביני אלימי לא מבעי מדין קוצר דלא אכיל אלא אפי' יעשה בהן אחר כך מלאכה בתלוש ולא נגמרה מלאכתו אינו אוכל הואיל ובשעת קצירה לא היה לו גמר מלאכה במחובר, ועדיין לא נתקררה דעתי שהרי מן הברייתא לא שמענו להחמיר על המנכש אלא בשעת ניכוש דוקא.

לפיכך אפשר לתרץ דה"ק מה דיש מיוחד דבר שגדולי קרקע בשעת מלאכה פועל כבר אכל בו אף כל זכו' יצא מנכש שאין פועל אוכל בשעת ניכוש, וקרוב הדבר לידרש באם אינו ענין לדיש שהוא בתלוש תנאו ענין לקמה שהיא במחובר.

עפ. תשובה לברכת הלבנה.

74 כי איתשיל בהניא דמסכת סופרים דתניא אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם, אמאי בלילי שבת ויום טוב לא שהרי האדם יותר מוכן ומקודש להקביל פני שכינה.

קדמונינו אמרו דחיישינן לדברי וכן כתוב בספר אגודה, פירוש לדבריהם: מעומק הארץ הלזו, הנה הפלגת המרחק המרומים מכאן לשם ריחוק עצום ורב בין אצל המרכז אלא כמלא נימה, וכשיראה הנכחית על ראשו הנה בצאתו כלפי הירד

ועוד אני אומר דכיון דעדיף כו גם כן בלי ספק מהקבלת פני לבנה, אין שבת ובמוצאי יום טוב כגון עצרת וי בהקבלה זאת נחת רוח מסלוק נשמה י עצמן אות, ובאותה שעה האדם מבושם אלקפתא גקטן ריחא אתילידא.

ומה שאנו מזכירים עמוסי בני לחרבן הבית שהיה במוצאי שבת כדי מעשה בראשית ממה שנתמעט בעטיו ע גם אין צורך למה שאמרו קצת שאלת צרכים שנהגו לומר לא יוכלו או והנכון מה שבארנוהו.

ואיכא דגרסי במסכת סופרים אי רבנן עד שלשה ימים, והלכתא בלא טו שתתבשם עד שבעה, לפי שפגימתה גו א"א לשבעה ימים בלא שבת, וליל שביי נברך קודם שבעה למולד ולא אחר ששה חמשה עשר כשר לברך שהרי לא עברו ידי שתי הדעות דפרישו מלתייה דרבי פגימתה ואיכא מ"ד עד שבעה ואנן פליג אידיך דאמר עד ששה עשר אלו יוסף המתיק עלינו את המליצה בסוף דאגדתא סיוע שיש בו ממש למה ע רצופים ראויים לברכה, זו וסימניך תע לכלם, ישמע חכם ויוסף לקח.

עט. לשו [קרימונה למהר]

שאלה, המשכימים מתחלת ו

(א) עיין אם כל חי סי' י"ט, וגם בנ

קדמונינו אמרו דהיישינן לדברי האומר יש תחומין למעלה מעשרה, וכן כתוב בספר אגודה, פירוש לדבריהם: כי גבהו שמים לרום מהלך ת"ק שנה מעומק הארץ הלזו, הנה הפלגת המרחק מן המרכז לעגולה גורם לקוים ישרים המרומים מכאן לשם ריחוק עצום ורב בין זה לזה בגובה שמים אפי' אין ביניהם אצל המרכז אלף כמלא נימה, וכשיראה האדם עצמו למעלה מעשרה בנקודה הנכחית על ראשו הנה בצאתו כלפי הירח לברך ליוצרה מחזי כיוצא חוץ לתחום.

ועוד אני אומר דכיון דעדיף כבוד שבת כלה מלכתא וקדושת יום טוב גם כן בלי ספק מהקבלת פני לבנה, אין מערבין שמחה בשמחה; וניחא במוצאי שבת ובמוצאי יום טוב כגון עצרת ויום הכפורים לילך מחיל אל חיל, ויש בהקבלה זאת נחת רוח מסלוק גשמה יתירא הנלוית אלינו בשבתות ויו"ט שהן עצמן אות, ובאותה עעה האדם מבושם שלוח את המלך והיינו דאמרי אינשי אלקתא נקטן ריחא אתילידא.

ומה שאנו מזכירים עמוסי בטן העתידים להתחדש כמותה אינו ענין לחרבן הבית שהיה במוצאי שבת כדעת השואל, אלא לחדוש הגשמות בכלל מעשה בראשית ממה שנתמעט בעטיו של נחש.

גם אין צורך למה שאמרו קצת שלא לברך על החדש בשבת ויו"ט משום שאלת צרכים שנהגו לומר לא יוכלו אויבינו ליגע בנה, שהרי אין זה מן המטבע, והנכון מה שבארנוהו.

ואיכא דגרסי במסכת סופרים אין מברכין על הירח עד שתתבשם — ופירשו רבנן עד שלשה ימים, והלכתא בלא טעמא היא — ולדידן קרוב לשמוע מאי עד שתתבשם עד שבעה, לפי שפגימתה גנאי הוא לה ואז אינה נכרת כל כך, ועוד א"א לשבעה ימים בלא שבת, וליל שביעי [נגהי דליל שמיני] ראוי לברך בו, וכשלא נברך קודם שבעה למולד ולא אחר ששה עשר, וששה עשר בכלל השלילה, כי גם ליל חמשה עשר כשר לברך שהרי לא עברו עליה אלא ארבעה עשר ימים שלמים, יצאנו ידי שתי הדעות דפרישו מלתיה דרבי יוחנן סנהדרין מ"ב ע"א דאמר עד שתתמלא פגימתה ואיכא מ"ד עד שבעה ואנן דחקינן ומוקמינן ליה אליבא דהלכתא דלא פליג אאידיך דאמר עד ששה עשר אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא, ועוד שבית יוסף המתיק עלינו את המליצה בסוף סימן חכ"ו עמוד עליו א), ולנו עוד במלי דאגדתא סיוע שיש בו ממש למה שבארנו, ולפי דרכינו למדנו שתשעה ימים רצופים ראויים לברכה זו וסימניך תשעה רקיעים חוץ מגלגל הירח, שהוא עשירי לכלם, ישמע חכם ויוסף לקח. L

ענן לשומרים לבוקר.

[קרימונה למהר"ר אבוהב מנחם הכהן]

שאלה, המשכימים מתחלת חדש אלול להתחנן קודם עמוד השחר אם

(א) עיין אם כל חי סי' י"ט, וגם בסימנים הקודמים והמאוחרים לו.

משער
פסירא
להיות
קדיים
ואינו
מתן
הלואה
; לרב
השער
א זוי
מתן
שהוא
השוק

בשעת
הארץ,
בשעת
דיש

כן גביה
יצא בו
קוצר
נו אינו
תקררה
דוקא.

מלאכה
וקרוב
מחובר.

ה'ה אלא
ה' יותר

Safes, Moses, 1762-1839

ספר

שאלות ותשובות

חתם סופר

למרנא ורבנא גדול מרבני שמו
רבי משה בהרב רבי שמואל סופר זצלה"ה
אב"ד ור"מ בק"ק פרשבורג והמחזו

אורח חיים

הודפס לראשונה בפרעסבורג
בשנת ע"מ סופר מהיר לפ"ק (תרמ"ו)

ועתה בס"ד יוצא לאור עולם ברוב יופי והדר
בהגהה מחודשת, הערות וצינונים מספרי רבותינו ראשונים ואחרונים,
ובתוספת מפתחות ומדור הוספות והשלמות ועוד כמה מעלות טובות
כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים

ע"י המשתדל

ע"ה דניאל בימון ס"ט

בעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשע"א לפ"ק

בסיוע מכון המאו"ר להוצאת ספרים

שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו

ס"ת. וי"א דכאן ודכאן חיישי לנכנסים וליוצאים והילכתא כוותייהו. ולדידהו ע"כ הלוי מדלג כהר"ף וכמנהג הרשב"א והר"ן וכל התפוצה והמשנה ידו על התחנתנה"ה.
הכ"ד החותם באהבה רבה. פ"ב נגהי ליום עש"ק, י"א טבת תקצ"ט לפ"ק.
משה"ק סופר מפפד"מ

אמר אם אירע שלא דילג וקרא רק מונסו ואת הכבש יקרא עמו וביום השבת והאחרון ובראשי חדשיכם. זו היא פירוש מס' סופרים.
ולפ"ן ג' מחלוקות, ח"ק דש"ס דילן ס"ל אין משיירין אבל מתחילין דמאן דעייל שאולי שייל. ות"ק דמס' סופרים ס"ל אין מתחילין אבל משיירין דלא שכיחי דנפקי ושבקי

דייתא קאי דולג נמצא לג האמצעי. מ"מ טוב סברת הר"ן. דראש חודש ננסים ודלא הר"ף.

תשובה קב

[סוף זמן ברכת הלבנה]

הנה הב"י סס"י תכ"ט מייתי בשם [הר"י גיקטיליאן] בעל שערי אורה דאין לברך עד אחר ז' שלמים עפ"י סוד ה' קובע כן בש"ע. וכן נוהגים לדקדק היכי דאפשר. אך הוא לכאורה נגד ש"ס פ' היו בודקין (סנהדרין מא. ב.) אך בתשו' מנחם עזריה סס"י ע"ח כתב דס"ל דלא פליגי אמוראי, אלא מר ס"ל ר' יוחנן אתחלתה קאי שאין מתחילים לברך עד ז'. ומר סבר אסוף זמן קאי דאין לברך אלא עד ט"ז ושניהם אמת, ולא פליגי אלא אהי קאי ר' יוחנן ודפח"ת. אלא שם העלה דתחלת ליל ז' הוא זמן ברכה עד תחלת ליל ט"ז וכ"כ עוב במאכ"ח ח"א סס"י י"ט ע"ש. ונ"ל טעמו משום דפשיטא ל"י עד ט"ז ולא עד בכלל דהרי אחר חצי כ"ט י"ב תשצ"ג התחילה להיות חוסר והולך ואיך יברך וע"כ עד ולא עד ט"ז, א"כ ה"ה עד ז' ולא ז' בכלל כצ"ל.
אלא שדבריו מאוד תמוהים, שכתב שם בטעם ז' ימים וז"ל, ועוד א"א לז' ימים בלא שבת. כוונתו למ"ש במדרש מיום השמיני והלאה ירצה, א"א לשמונה בלא שבת לקבל פני מטרוניתא תחלה. וזה טעם מילה בשמיני, ומייתי ל"י בט"ז י"ד ס"י רס"ה סק"ג. וס"ל להגאון מ"ע דהוא הדין והוא הטעם שאין לברך על חידושה של לבנה עד שיעבור עלי' שבת, כן צ"ל. וא"כ יליף מינה ומינה מה התם מיום השמיני והלאה ואם נולד ביום השבת אין מלין ביומו, אעפ"י שיצא עליו שבת, מ"מ כיון שלא ה"י בכניסת המטרוניתא אין מלין עד שבת הבא. ואם נולד

7 שלום וכ"ט לדידי הרב הגאון המופלג ומפורסם כמהו' שאול לאנדא נ"י אבדק"ק קראקא יע"א. יקרתו הגיעני יום עש"ק העבר. נידון מה שאירע בקהלתו בחדש כסליו נכסה הירח. ויען כי בעו"ה חולי הקאלרא שלט שם בעת ההיא וכבר אירע כן בחדש כסליו שנת תקצ"א ג"כ בשליטת החולי ההיא ולא טוב ה"י אחזיתו אז. ע"כ זחלו ורעדו ונצטערו הרבה בכיסוי הלבנה. ובליל ט"ו אחר חצי כ"ט י"ב תשצ"ג נראית קצת והרבה אנשים התחילו לברך ברכת החדש ולא עלתה בידם כי חזרה ונתכסה בעבים. ויען כי נצטערו ההמון מאוד על סימנא מילתא, וידוע כי הרופאים מזהירים מאד בזמן המגפה בכלל ובפרט בחולי הנ"ל שלא יצטערו ולא יתנו על לב שום דאגה. ע"כ התחכם פרי"מ להשקיט לב הדואגים להורות להם כי עוד יש תקוה גם בליל ט"ז. וכן היה בליל ט"ז בהיר ה"י בשחקים וברכנו כמה מאות ברכת החדש ושמחו שמחה גדולה, ופרמכ"ת סמך עצמו עמ"ש בס' שיירי כה"ג לש"ע א"ח ס"י תכ"ט (בהגה"ט סק"ב) שמצא כתוב בשיטה א' לאחרון א' במס' סנהדרין בשם ר' פרץ ור' המאירי שגם ט"ז בכלל הכשר ברכת הלבנה. ואמנם בתשו' דבר שמואל סס"י ר"יו מסיים על זה וז"ל, ולא נתברר לנו הטעם, עכ"ל. ונפשו היפה בשאלתו להודיעו דעתי הצעירה מה אומר בדבר זה.
נאמן עלינו הדיין שיירי כה"ג שכך מצא בשם ר' פרץ והמאירי, אך טעמא לא ידע הגאון דבר שמואל, ונחזי אנן.

איננו כמ"ש א' הוא הגיה מס' סופרים שינוי, השני שלישי חוזר הכבש מפני סוקים וי"א הלכה י"א במה דברים ה' אינו יכול כתב במס' ונסכו ואת צא השלישי בשל ר"ח נכ"ל.

ג' קוראים יום השבת לת ובראשי רק וביום ב' ע"א ד"ה ג' קוראים ח' והשלישי שאין קורין ו'ת מג' לא ז' משיירין, י' תקנה לזה יקאמר תו, כו אומרים דשה, אבל מג'. ושוב

ח. ר' בח"י הרמב"ן שלפנינו שהקשה על הגאונים קשיות הנר"א, וכתב שמ"מ אין לנו לשנוה מדבריהם. ור' הגהות הגרא"ז מלצד לרמב"ן שם ובדינים והנהגות של ההו"א (להגר"מ גריינמן) בשם החו"א שאין לעשוה כהגר"א, משום שהרמב"ן הסכים למעשה עם הגאונים. גם בשו"ת משכנות יעקב ס"י ק"ז (קלא) מכאר המנהג הקדום שעולה יפה בלי גמגום. ועי' ערוה"ש אור"ח ס"י חגג סע' ד ובת"ל להמשנ"ב שם ד"ה ולו חוזר וקורא, ור' במראה יהושע על מעו"ר ס"י קנה מש"כ בשם בעל הכוה"ק שרע"א הסכים לדינא עם הגר"א רק חשב לשנות המנהג הקדום משעם לא תהגודרו. וע"ש מש"כ ברעה החת"ם שלא הסכים לזה ועצ"ב.

ס"י ג. מפניסם וצ"ל עם רבינו כאן יאוד. ור' בעין

ביום א' אין מלין בשבת הבא אעפ"י שיהי' בכניסת שבת, מ"מ עדיין לא יצא עליו שבת. וצ"ל דתלי' בכניסת ויציאת שבת, דאין לומר שיעבור עליו כ"ד שעות של שבת, זה אינו, דהרי נולד בשבת סמוך ליציאת שבת מלין אותו בשחרית לשבת הבא. אע"כ הקפידא הוא בכניסה ויציאה דוקא זכור ושמור כידוע. מ"מ מוכח מינ' ובי' כהר"ר יוסף גיקטליא הנ"ל דבעי' ז' שלמים. וא"כ מדאמרינן עד ז' וז' בכלל הוא הדין עד ט"ו וט"ז בכלל ומקדשים עד עבור יום ט"ו.

ואי משום דפוחתת והולכת, י"ל הנה בתחלת התחדשה לא נראית בעליל תמני סרי שעה כמבואר ב"ה (כ, ב) דאע"ג דלבני מערבא נראית אחר שש שעות, מ"מ להראות בעליל לכל באי עולם אינה נרגש אורה עד י"ח שעות. ולבני מערבא נמי היינו לעדים המביטים ומציצים בין החרכים להעיד וכמה פעמים אינה נראית להם ומעברים החדש הואיל ולא באו העדים. והשתא ק"ו אם אורה אינה נראה עד אחרי י"ח שעות כ"ש כשהוא מלאה ומאירה לכל עבר רק שמתחסר מעט מעט שלא יהי' נרגש החסרון עד אחר י"ח שעות לכל הפחות. וא"כ הי' יכול לברך לכל הפחות עד י"ח שעות אחר חצי כ"ט י"ב תשצ"ג שהוא כמו שש שעות ביום (ט"ז) [ט"ו]. ולפע"ד יש לסמוך ע"ז אפילו לכתחלה בשעת הדחק.

אך נ"ל עוד יותר כי היכי דאמרינן אחר ז' כבר נתבסמה וכמילוי פגימתה דמי וכמ"ש בתשו' מ"ע הנ"ל עד ז' נראית פגימתה וגנאי הוא

תשובה קב

- א. בהגות יגל יעקב: נ"ל דצ"ל ט"ו [א"ה]: וכן הגיה הגר"ש הכהן מוילנא בספרו עצי ברושים יור"ד סי' סג גרמ"ח בבנין שלמה ח"ב אורח סי' כו]. והכוונה ששה שעות ביום ממש היינו צהורים כי לפי הגבואר כלשון השאלה שבתחילת ליל ט"ו כבר הי' אחר וצ"ב כ"ט י"ב תשצ"ג א"כ כשתוסף על זה עוד י"ח שעות יהי' צהורים יום ט"ו וק"ל (א"ה כל זה איתא ג"כ בשו"ת יג"ל יעקב חלק אורח סי' ס'). ועוד נ"ל דמלת "לכל הפחות" הנכתב בשורה הקודמת לא קאי על סכום ח"י שעות שהוסיף החת"ס דע"ז ל"ש לשון לכל הפחות שהרי אין שום סברא להוסיף יותר עתה דעריין לא נחית לסברא ולקמן דכל יום ט"ו בכלל אלא קאי על סיפא דמולתא על שיעור ששה שעות ביום ט"ז דלפעמים הוא יותר כשהמולד חל באישון ליל אחר אוזו שעות בלילה רק עכ"פ פחות משה שעות לא יהי' דאפי' אם הוא חל בתחילת הלילה כמו שהי' בגזון השאלה מ"מ יש פנאי עד ששה שעות ביום ט"ו דוק ותשכת, ובה מובן מש"כ בתחילה דע"ז יש לסמוך אפי' לכתחילה בשעת הדחק ובר"ה אך שאח"כ סיים רק בדיעבד שכבר הורה זקן ודוק).
- ב. בבנין שלמה שם דה"ד כשהיתה מכוסה בתחילה בעבים ולא היו יכולים לקרשה מקודם, אבל אם התעצלו קודם לכן ולא קרשו כשהיה אפשר לקרש, אסור לקרש ביום ט"ו.
- ג. בבנין שלמה שם: תמוה דהא כבר כתב בעצמו מחילה שיש לסמוך ע"ז אפי' לכתחלה והדבר צ"ע, ועי' אורחות חיים (ספינקא) סי' תבו סק"ד.
- ד. בצל"ח (לייטר) סי' מה אות יד: ראה ירושלמי ברכות פרק הרואה ה"ב עד היכן ר' יעקב בר אבא עד שתראה כחצי המטה, ובס' האורה לרש"י סימן ע"ב כחצי המטה פי' המטה קערה. וכן הוא ברובק רכ"ח.

לה. אם כן לפ"ז הי' ראוי לומר כתחלתה כן סופה ועד ז' ימים האחרונים שבתדש יכול לברך שאז הוא פגימה שלה כמו ז' ימים הראשונים. והא דלא מברכי' אלא עד ט"ז היינו לפי מה שסיים תשו' מ"ע דימי ברכתה הם ט' מתחלת ז' עד תחלת ט"ז, לדידי' ה"ל ט' ימים נגד ט' גלגלים עד גלגל הירח ע"ש. ולדידן מסוף ז' עד סוף יום ט"ז שהוא תחלת יום י"ז הם ט' ימים קבעו לברכה ומשום פתח וחסרון ליכא עדיין. וכזה זכינו למצוא דעת קדושים הר"פ והמאירי. וא"כ בדיעבד שכבר הורה זקן מכ"ת אין מוחיחין אותו.

ויעיין ברכות (נט, ב) הרואה חמה בתקופתה' וכר'. ובערוך ערך חמה ומייתי לי' בהגהות מיימו' פ"י מהל' ברכות בשם הירושלמי, דבימות הגשמים כשמתכסה החמה ג' ימים מעננים כשמאירה אח"כ מברכים. וא"כ פשיטא שהי' ראוי לברך על הירח החדשה שלא נראה אורה החדש כלל שהי' מכוסה ושוב האירה הארץ מכבודה אמאי לא נברך אפילו בסוף החודש. ועכצ"ל מפני שאינו שמחה מפני מיעוט הלבנה.

וא"כ יש לרזן קצת בנידון שלפנינו שהיו הטעם שמחים לקראת בואה כי חושבים זה לסימן טוב, ואולי יש באמת רפואה למחלה בקבלת פניה דהוה קבלת פני השכינה, וכתוב באור פני מלך חיים כמ"ש רמב"ן ר"פ וירא. ועכ"פ לא מסמנא מלתא טבא כשמתכסה שלא יכולים לברך עליה כעבד שבא למזוג כוס ושופך

קיתון על פניו, וככל אותו בהו סימנא, אלא ישראל אי מראה להם שישבו בתשוב ובחי' תורה שלי' אמרתי השקיפה ממעון יפה ועפ"י פשטות הקן ואמרתי ספ"ב דסוכה (כט לשק חיצו רעב באין לעו' יתחו מהמה, כי הקב"ה השמים להודיעם שישבו יפה ממעון קדשך מן ו ממעון קדשך הוא יפה שע וה"נ כן בכסוי הלבנה. שמקדשים אח"כ אם הוא

שלום ושמחה וישון לי ירא ה' מרבים כמו"ה מר אמשטרדם.

יקרתו הגיעני ביום שמח כי עדיין היום טרי מנהגי יקירי קהלתינו הב: מ"מ נפניתי להשיב שואל רחיקה והשעה דתוקה קן והנה תוכן שאלתו, ע"ז רוחו אותו לישב: לחיקון על קלות שנעשו ל להתענות בימי ניסן הבע" סימן תכ"ט (ב) מחיר בתעו כציבורא. ויען נפשו חשק יש להמציא היתר להת כהרמ' מקור דין זה נובע ממס' דמייתי טא"ח סי' הביא נוסחא דמחלק בין בצינעא נלאתי להעתיק הג הרב"י בש"ס (מענית יו, ב) בניסן דלולי דאיתוקם תמ

ה. בדרשות ח"ס פרשת כי תבוא א. כ"כ המג"א שם סק"ד בב"א

קיתון על פניו, וככל אותות השמים דעכ"פ אית בהו סימנא, אלא ישראל אל יחתו מהם כי הקב"ה מראה להם שישוּבו בתשובה ויבטלו גזירת המזל. ובח' תורה שלי"ה אמרתי מ"ש השל"ה בפסוק השקיפה ממעון קדשך שמרמז הש"ק יפ"ה ועפ"י פשטות הקרא אין המשך לכאן. ואמרתי ספ"ב דסוכה (נט, א) אם החמה דומה לשק חיצו רעב באין לעולם. ואמנם ישראל לא יחתו מהמה, כי הקב"ה מראה להם השק מן השמים להודיעם שישוּבו ויתברכו והיינו השק יפה ממעון קדשך מן השמים, השק שנראה ממעון קדשך הוא יפה שע"ז ברוך את עמך וגו'. וה"נ כן בכסווי הלכנה. א"כ לא יועיל מה שמקדשים אח"כ אם הוא חוץ לזמנו ומיגרע גרע

שע"ז לא ישוּבו. אך יען בזמן המגפה שהצער מסוכן להם ומשו"ה אין גוזרין בו תענית כמ"ש מג"א סי' תקע"ו סק"ב, וגדולה מזה ברמ"א י"ד סס"י שע"ד. ומצינו שהיו תז"ל מסתירים בפני ע"ה אפילו שהי' להם למכשול עון משום סכנה עיין שבועות ט"ז ע"א בתוס' ד"ה אלא וכו'. מכ"ש הכא השתא דאיכא למימר כהלכתא הורה כנ"ל. ולא יאונה לצדיק כל און לא תאונה אליו רעה ונגע לא יקרב באהליו ובאוהל בני קהלתו. ה' ירחם על כל עמו וירפאם ויחלימם כחפץ אוהבי ה' וה' עמנו.

הכ"ד א"נ פ"ב כאור בוקר ליום א' זאת תנוכת המזבח תקצ"ז לפ"ק.

משה"ק סופר מפפ"ד מ

תשובה קג

[תענית בחודש ניסן]

שלום ושמחה וששון ליי"נ רב המופלא החרוץ ירא ה' מרבים כמו"ה מרדכי שלאנק נ"י בק"ק אמשטרדם.

יקרתו הגיעני ביום שמחה וששון ליהודים, גם כי עדיין היום טרידנא טובא כנודע לר"מ מנהגי יקירי קהלתינו הבאים היום לקבל פנים. מ"מ נפניתי להשיב שואלי דבר בעזה"י דאורחי רחיקה והשעה דחוקה קודם ר"ח ניסן הבע"ל. ודנה תוכן שאלתו, ע"ד איש צדיק א' נרבה רוחו אותו לישב בתענית כל יום ב' וה' לחיקון על קלות שנעשו לו כחמורות, האם רשאי להתענות בימי ניסן הבע"ל. דהרי המחבר בא"ח סימן תכ"ט (ב) מתיר בתענית יחיד שאין מזכירים בציבור. ויען נפשו חשקה מאוד להתענות אולי יש להמציא היתר להתענות גם בניסן דלא כהרמ"א.

מקור דין זה נובע ממס' סופרים (פכ"א ה"א-ה"ג) דמייתי טא"ח סי' תכ"ט הנ"ל והרב"י הביא נוסחא דמחלק בין להזכיר בציבור ובין בצינעא נלאתי להעתיק הלשון יעיין בפנים. וכתב הרב"י בש"ס (תענית יז, ב) משמע דמותר להתענות בניסן דלולי דאיתוקם תמידא חגא דשבועות היו

מתענים בו, והשתא דבטלה מגילת תענית חזרו להתירן הראשון. ומ"מ חשש הטור לדינו של מסכת סופרים באותן הימים עצמן ולא אחר הפסח, אלו דבריו.

הנה מה שחשש הטור למנהגינו שעפ"י מסכת סופרים נגד הש"ס, הוא פשוט שכן נהגין בכמה ענינים כמ"ש תוס' שלהי מס' מגילה (לא, ב) סוף ד"ה ר"ח אב וכו' יע"ש. וכתב מג"א סי' תר"ץ סק"ב בשם מהרא"ש בביאורי סמ"ק דמנהג שהוא עפ"י פסיקתא או ספרים חזונים וכו' (היינו מס' סופרים וכיוצא) זו היא שהמנהג עוקר הלכה נגד הש"ס יע"ש. וא"כ יפה חשש טור להמנהג שבמס' סופרים שנגד הש"ס.

אך לע"ד נ"ל די"ל שאין ש"ס מתנגד. דהנה בודאי יש לעשות שמחה וזכר לימי זמן חנוך בית משכן שכינת ה' בישראל כמו שמצינו שלהי מס' תענית (כו, ב) על פסוק ביום חתונתו ושמחת לכו, שהוא חנוך בהמ"ק, שהיו יוצאות וחולות בכרמים, אע"ג שהי' שם גם יום קבלת לוחות שניות, מ"מ משמע כל טעם בפני עצמו ראוי לגרום שמחה. על כן נלע"ד בזמן שבהמ"ק

ה. ברשות ח"ס פרשת כי תבוא.

תשובה קג

א. כ"כ המג"א שם סק"ד בביאור דעת המחבר, משמע דס"ל דתענית יחיד שרי כמ"ש בב"י.

זה השער לדי
צדיקים יבואו בו

חידושי הלכות, הגהות ונימוקים,
על שולחן ערוך אורח חיים

מאת גאון עוינו, רוח אפינו משיח ד', שר התורה,
קודש הקדשים, רבשכבה"ג, אור עולם, אדמו"ר מרן
מוהר"ר חיים אלעזר שפירא זצלה"ה זי"ע
האב"ד ור"מ דק"ק מונקאטש והגלילות יע"א

בעל המחבר ס' שו"ת מגחת אלעזר, אות חיים ושלוש, דברי תורה, עולת תמיד, חמשה מאמרות,
חיים ושלוש (על התורה), דרכי תשובה (על הלכות מקואות ונדה), שער יששכר, ועוד חיבורים.

ירושלים עיה"ק תוכב"א
חודש שבט, ה'תשמ"ד

(מהרי"ל) וצמולאי יום הכיפורים מקדשין אותה דאז שורין בשמחה אבל לא צמולאי תשעה באב או שאר תענית
 (דברי עזמנו) ואין מקדשין אותה צמולאי שבת שחל בו יו"ט (מהרי"ל הלכות יו"ט). ותולדה עיניו ומיישר רגליו
 ומברך [מעומד] (טור) ואומר שלש פעמים סימן טוב תהיה לכל ישראל ברוך יוצרך וכו': הגהה
 ורוקד ג' פעמים כנגדה ואומר כשם שאני רוקד כו' ואומר תפול עליהם וגו' ולמפרע כאנן ידמו כו' ג' פעמים
 ויאמר לחצירו ג' פעמים שלום עליך (הג"ה המדעות) ומשיב הוי כשואל (טור) ונוהגין לומר דוד מלך ישראל קו'
 וקיים שמלכותו נמשל ללצנה ועמיד להחמדם כמותה וכנסת ישראל תחזור להמדבק בצלה שהוא הקדוש ברוך
 הוא דוגמת הלצנה המתחדשת עם החמה שנאמר שמש ומגן ה' ולכן עושין שמחות ורקודין בקידוש החדש דוגמת
 שמחת נשואין (בני פרשם וישב ודברי עזמנו):

סעיף ג עד אימתי מברכין עליה עד י"ו מיום המולד ולא י"ז בכלל: [ג] ואין לקדש אלא עד חצי
 כ"ט י"ז תש"ג מן המולד (תשובת מהרי"ל):

סעיף ד [ד] אין מברכין עליה עד שיעברו שבעת ימים עליה: הגהה ואין מקדשין הלצנה תחת הגג
 (הגהות אלפסי המדעות):

גימוקי אורח חיים

זהורי השמש (אשר תקבל הלצנה בכל עת
 ממאורה בלילה) כנודע החשבון, ומדוע לא
 יקדשוהו בצרכה (אם הוא צחוק שעות הזמן
 הנזכר לעיל) גם אחרי הליקוי, וכי הימה
 הליקוי צלצנה בעצמותה, הלא רק נחשך לקצת
 שעות מאורה מאשר חנך צעדה הארץ כנוכר
 לעיל, וכי שייך בזה דיחוי, ואטו אם יסוככו
 ויחולו צעדה עננים וכאשר יתפזרו העננים וכי
 יאמרו גם כן דיחוי, כן הדבר הזה (ראה דברי
 תורה מהדורא שמיטאה, אות נד):

לאחריה, ואז נריך לקדשה מקודם או להמתין
 עד כלות הו' ימים מעת לעת, על כן אין
 שום הוכחה וסימן כלל:

[ב] ולא קודם יום הכיפורים. עיין מה
 שכתבנו לקמן (סימן ט"ז, סק"א) בזה:

[ג] ואין לקדש אלא עד חצי כ"ט י"ב
 תש"ג מן המולד. הגהה הדפיסו צימינו
 צהלות (כמדומני בשם גדול אחד) דאם היה
 ליקוי לצנה בחצי חדש (כאשר הוא החשבון
 שלא יוכל להיות ליקוי לצנה רק אז), גם קודם
 השיעור הלו לחצי כ"ט וכו' (איזה שעות),
 וחזרה אחר כך הלצנה למאורה אשר עברה
 הליקוי עם כל זה אסור עוד לקדשה גם צחוק
 הזמן, דלא הוי עוד מחדש חדשים אחרי
 הליקוי, עד כאן דבריו. ותמהני, ולא ידעתי
 טעמם, דהלא נודע כי הליקוי הוא רק אשר
 הארץ סוככת או ומדלת בין הלצנה למאור

7 [ד] אין מברכין עליה עד שיעברו
 שבעת ימים עליה. הגהה חזות קשה
 בלתי הצנתי ראיתי בזהר חי (למ"ו הגה"ק ו"ט)
 על הזוהר הקדוש פרשת וארא (ל"ג, ט), מה
 שהרעיש על מה שהציא במקדש מלך על
 הזוהר הקדוש (פרשת וארא ל, ט) בשם חמדת
 הימים שכתב בשם האריז"ל שלא לקדש
 הלצנה עד ז' למולד וכו', וכתב על החמדת

הימים ששקר ענה ולא
 האריז"ל להמתין על ז'
 ואלו היו יודע צימי
 (ד' ימים) נחפשו על
 נהג לקדש בראש חו
 שהוא על ידי רבינו הבי
 אי אפשר לשנות צימי
 דבריו ז"ל.

ואני בעניי תמה, למה
 האלו, וכי אינו (נ
 מרבינו הצית יוסף,
 מפורש בזה במחבר על
 יוסף (סוף סימן ט"ו) בשם
 בעל שערי אורה ב"ח
 (וממילא אין לחשוד
 מהחמדת הימים ומקור
 הידוע ר"ל, דהלא מהי
 כמה מאות שנים מקוד
 ותלמידיו שר"י, ומרן
 למהר"י גיקטיליא כנו
 יוסף ושולחן ערוך ו
 ולמעשה, ועוד טרם נד
 הימים. וכן המגן אברי
 מהראשונים. וכן צעש
 חי מ"א, סוף סימן י"ט) שלא
 עיין שם בטעמו ונימו
 שזהו כונת הספר הנז
 הרמ"ע מפאנו ז"ל צ
 שהיה תלמיד תלמידו,
 וספרי מאמריו נחפשו
 כת הידועה הנזכר לעי
 אין כאן חשש זיוף,)
 זכות על הספר חמדו

הלכות ראש חודש תמו

רלמ

נימוקי אורח חיים

שכתבנו במאמרנו משיב מפני הכבוד בספר חמשה מאמרות בעזרת השם יתברך, רק כתבתי באמת להלכה בענין זה כנזכר. אלא שלפי דברי הרב יד יהודה שם בפירוש העשרה מאמרות, ועיין שו"ת הרמ"ע מפאנו (סימן עח) נראה (להרב יד יהודה ז"ל) שכונת הרמ"ע עד ז' ולא שלמים, רק עד ולא עד בכלל, עיין שם. אבל על כל פנים הרי מקורו טהור, לשבעת ימים, עוד מהמקובלים הראשונים הר"י מגיקטיליא כנזכר לעיל, ואיך נוכל להסתפק כלל במה שכתב בזהר חי.

→ והנה בקידור הר"ר שבתי ז"ל (ס"ג פ"ג, ב) כתב גם כן להמתין עד ז' ימים לקידוש הלבנה, וכחז שיש לו רמז ברעיא מהימנא פנחס, עכ"ל. ומנאמי — (שעל זה כיון בודאי הר"ר שבתי ז"ל) — ברעיא מהימנא פנחס (רמ"ב, א) וזה לשונו: שבעה כבשים בני שנה לקבל שבע ספירן, שבעה כבשים אינון ז' יומין דסיהרא, בני שנה בני דסיהרא דאיכרי שנה דאיהו חדא מאינון שנים קדמוניות, עד כאן לשון הרעיא מהימנא. ועל זה כיון הר"ר שבתי שזהו הרמז לז' יומין דסיהרא, היינו שצריכין להמתין ז' יומין לסיהרא עד שיקדשוהו.

→ אבל באור החמה פירש בזה, ז' יומין דסיהרא כנודע שנים קדמוניות מפרש כאן סתם שבע ספירות מזינה עד המלכות, הם שנה שכוללת ימים רבים, עד כאן לשון האור החמה. ועיין שם להלן באור החמה בפירוש הרעיא מהימנא זה בשם הרמ"ק ז"ל מכון לפירוש זה, והיינו דלא מיירי כלל מהלבנה וכידושה, רק ממדת 'מלכות' שמכונה

הימים ששקר ענה ולא נמצא זה כלל בכתבי האריז"ל להמתין. על ז' שלמים מהמולד וכו', ואלו היו יודע צימי חורפו שמנהג זה (דז' ימים) נחפשו על ידי החמדת ימים היה נוהג לקדש בראש חודש מיד, אלא שסבר שהוא על ידי רבינו הצית יוסף במחבר, וכעת אי אפשר לשנות צימי סבא, עד כאן חורף דבריו ז"ל.

→ ואני בעיני חמה, למה ידבר אדוני כדברים האלו, וכי אינו (כמו שסבר צימי חורפו) מרבינו הצית יוסף, והלא הוא כן באמת מפורש בזה במחבר שלי חולק, ומקורו ציית יוסף (סוף סימן טו) בשם הר"י גיקטיליא ז"ל בעל שערי אורה בתשובה על פי קבלה, (וממילא אין לחשוד ח"ו כלל שמקורו רק מהחמדת הימים ומקור צלתי טהור עוד מכת הידוע ר"ל, דהלא מהר"י גיקטיליא ז"ל היה כמה מאות שנים מקודם לפני [להבדיל] הש"ס וחלמידיו שר"י, ומרן הצית יוסף הביאו בזה למהר"י גיקטיליא כנזכר), ופשוט כי מהצית יוסף ושולחן ערוך נחפשו בעולם להלכה ולמעשה, ועוד טרם נדפס כלל הספר החמדת הימים. וכן המגן אברהם (סק"ג) הביא בזה כן מהראשונים. וכן בעשרה מאמרות (מאמר אס כל חי ס"א, סוף סימן יט) שלא לזרך על הלבנה עד ז', עיין שם בטעמו ונימוקו, בדברי מתקן. וי"ל שזהו כונת הספר הנזכר בשם האריז"ל, היינו הרמ"ע מפאנו ז"ל בעשרה מאמרות כנזכר, שהיה תלמיד חלמידו, ונקרא מגורי האריז"ל, וספרי מאמריו נחפשו עוד טרם החלו בעלי כת הידועה הנזכר לעיל וספר הנזכר. ואם כן אין כאן חשש זיוף, (ואין כונתי להמליך ח"ו זכות על הספר חמדת הימים, כי נודע מה

ואר מעינת
שר רגליו
בר': הגה
ג' פעמים
ישראל מי
קדוש ברוך
דש דוגמת
א. עד חגי
תחת הגג
בכל עת
ידוע לא
זמ הזמן
הייתה
לפני לקבל
ז' כנזכר
ז' יסוככו
ז' ימים וכי
(כאה דברי
שיעברו
ת קשה
(ה"ק ז"ל)
מה
ז' על
חמדת
לקדש
החמדת

הלכות ראש חודש תבח

רמ

תבח סדר קביעת המועדים וקריאת הפרשיות

סעיף ו [א] קללות שבתורת כהנים אין מפסיקין בהם אלא אחד קורא כולם [ב] ומתחילין בפסוקים שלפניהם ומסיים בפסוקים שלאחריהם אבל קללות שבמשנה תורה יכולין

נימוקי אורח חיים

בשם 'סיהרא' ואלין ז' ספירות שלה וממחילות מצניה כנוכר לעיל דאיקרא משנים קדמוניות (שלש ראשונות). וזה נראה יותר צפירות דברי הרעיה מהימנא, דלדברי רמז הר"ר שצחי ז"ל דקאי על 'הלצנה' ממש, מהו ההמשך 'צחי דסיהרא' על 'הלצנה', אלל ודאי שהוא הז' ספירן דמלכות כנוכר לעיל, וממילא אין ראה משס לז' ימים לקידוש הירח. אמנס משאר הראיות הנזכר לעיל שהצחתי הרי זה צרור דמקורו טהור משלחן ערוך (בשם הר"ר יוסף מגיקטיליאל מהראשונים) והרמ"ע מפאנו, והס קדמו לכת הנזכר לעיל באופן אשר אין חשש זיוף בדבריהם, ונכחו כן תראה ממאמריו משיצ מפני הכבוד הנזכר לעיל בצופו מה שחדו בכשרים הפיוט ליום צ' דשעועות, עד שמצחתי והראתי צמחורים הישנים שקדמו דפוסס להידוע צערך מאה שנים ויותר, על כן נגלה הדבר כי צחוס חדו, עיין שס]. ועל כן מנהגינו לדקדק על ז' שלמים כנוכר לעיל.

(כגון קידוש לצנה צוה כנוכר לעיל) כדי שיעשה מן המוצח, (כמו צוה לאחר הז' ימים, ואין כאן מקום להאריך). ועל כל פנים כיון שכן נהגו להמתין עד ז' ימים המה הגזרים, גדולים ואצירים, אצותי ורצותיני הקדושים ז"ע, צודאי אין לזוז מדבריהם ומנהגיהם:
L

סימן תבח

[א] קללות שבתורת כהנים אין מפסיקין בהם וכו', ומתחילין בפסוקים שלפניהם, ומסיים בפסוקים שלאחריהם. עיין בדבריו צמנח אלעזר (ח"א, סימן סו) שאין לשנות, ודלל כאותן הקורין צלי צרכה, עיין שס באורך, וגס צקונטרס שירי מנחה לזה. ותמהני על ששמעתי מקלח אדמוריי"ס הדדיקים שעוצרים על זה, והלל הוא נגד ההלכה כמו שציארתי בעזרת השס יחצרך. וגס נגד רצונו האריז"ל שקרא צעלמו החוכחה בצרכה כמו שהצחתי שס מהשער הכונות (עיין שחרית של שבת). וכן הוא צפרי עץ חיים (שער השבת, סי"ט), וזה לשונו: שקרא הוא צעלמו קללות של צחקתי צמנין הז', עד כאן לשונו [בפרי טן חיים]. הרי שקראן צמנין ז' היינו בצרכה, וזה צרור ופשוט:

[ב] [ומתחילין בפסוקים שלפניהם, ומסיים בפסוקים שלאחריהם] (מ"ז)

להפסיק בהם ואף נ קורין מי שילצה]:

סעיף ז ח' פסוקים

סעיף ח מ"ז בתמו דברי ירמי

פוערה אנכי, רני עק שבין ראש השנה ל יום הכפורים לסוכו פ"ג שוילך בין רז לסוכות שקורים הא מעין הפרשה (עור). וכ דמפטירין הלל כצני כו מפניה שום הפטרה ה (מלכי פרק צני העיר והטו מנציל לנציל) וגס נמצא

סעיף א שואלים ו לצורך פסק

בתמוז ואיך) ו (פק"ח) צוה בשס לנ מסעות אין להפס מ"צ, עד כאן לז ממילא כי אין נפקו וגס צחול יש לקרו נהגו כן). ומנהגי הקדוש ז"ע מפה מנחה קרא להנ ואחר כך להלוי וז

אורח חיים למעלה למשכיל . אורח צדקה וחיים

Original, for the Meah Shearim

ספר

ישועות יעקב

חיבור יקר על שלחן ערוך

אורח חיים

חלק ראשון

אשר חיבר מרן הגאון אמיתי רבן של כל בני הגולה נור החכמים הדרת נאונים
יחיד בדורו אין על עפר משלו יעקב משלם וצוקלהיה . בהרב הגאון
החסיד האמיתי המקובל אלהי המפורסם בכל קצו ארץ המנוח מיה מדכי זאב
וצוקלהיה אביד דקק לבוב והגליל .

הספר היקר הלו נדפס זה זמן כביר בשנת תקס"ט ובעת ימיו מכהיד כולם נדרגו והראשונים ספו חסו ורבים
מתאווים לתורתו החביבה והזכה . עתה העיר די את רוח נכדו הרב הגאון הגדול בקי בכל חרדי תורה , ניי
מיה מויה צבי הירש אורינשטיין ניי , להביאם שניה לכהיד ובער בק שכלו את כל
הקמשונים שנמלו בדפוס הראשון והראה את המים שמים והירושלמי , והוסיף נוסף משלו כמה שו"ת
חידושים יקרים : חכות המתיר הקדוש יעמוד לו שלא תבוש התורה מפי דעו ופסי נרע זיעו
עד עולם אמן סלה

שעמברג

דפוס

אברהם יצחק פריעדמאן

ניו-יארק נ.י.

7

אורח

צדקים

כאור

נוגה

לראוי

כאור

החיים

למנו

לומר

לחיים

אורח

תפלים

חיים

אורח

ספר

דרך פקודיך

על מצות התורה

מאת כבוד קדושת מרנא ורבנא אדמו"ר הרה"ק סיני ועוקר הרים,
בוצינא דנהורא, אספקלריא המאירה, רבן ומאורן
של ישראל קדוש יאמר לו רבינו המפורסם

מרן רבי **צבי אלימלך שפירא** זצוקללה"ה

אבד"ק דינוב יצ"ו

*

נערך מחדש מכואר ומתוקן עפ"י כת"י עם
הגהות הצבי והצדק

ע"י המסדר ומגיה, ברוב עמל ויגיעה,
צבי אלימלך פאנעם
אבדק"ק בני שלשים קוסן
נכד המחבר

תשס"ב לפ"ק

בני ברק עיה"ק

היראה הוא רחוקת היירא מהמאויים (היפך האהבה שהוא קרבות האוהב להנאהב) והנה תראה הלבנה כל מה שמתרחקת יותר מהחמה היא מקבלת הארה ממנה ביותר ומאירה וכל מה שמתקרבת מתחסר קבלתה ומתמעט אורה, כן הוא הענין בקבלת התלמיד מהרב כל מה שתגדל על התלמיד מורא הרב יקבל יותר, ובהיפך מוכן הענין בהיפך, ממילא זכירת מצוה זו יזכיר לאדם כבוד ומורא רבו. (ע"ה)

הטו אלה ועונותינו האריכו קיצנו, ויאמין באמונה שלימה אשר במהרה יגלה כבוד מלכותו עלינו ויהיה אור הלבנה כאור החמה (עיין בשל"ה שובכ"ם ת"ת, מעניני העיבור).

קבלתי מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש מה"ר מנחם מענדל זצוק"ל פירוש דברי רו"ל [פסחים קח]. מורא רבך כמורא שמים, פי' מורא רבך תלמוד מצבאות השמים היינו ממאורות הגדולים היינו חמה ולבנה, כי הנה ענין

מ"ע ה

לשחוט קרבן פסח בי"ד ניסן בין הערבים

(וחלק המחשבה יבוא עם מ"ע ו לאכול בשר פסח ליל ט"ו בניסן)

(הג"ה, עיין נכתבי מנחם האר"ל [פע"ח שכ"א פ"ן] פסח הוא פ"ה ס"ח שבגלות היא צה"י נאלמתי דומיה שהשכינה היא בסוד ה' כרח"ל לפי גוויזה נאלמה, והן היום נפתח הסתום פ"ה ס"ה, א"כ נתיצת פסח נחסר ה' ונמסר נמורה שבע"פ ה' אחרונה הנין הדבר, ע"כ המלוה הזאת היא מלוה ה' ע"ה)

א) קרבן פסח בא מן הכבשים או מן העזים זכר בן שנתו ושוחטין אותו בזמנו לשם קרבן הפסח שצונו הבורא ית"ש.

חלק המעשה

מצוה ה' מצות עשה לשחוט קרבן פסח בי"ד ניסן בין הערבים שנאמר [שמות יב ו] ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וכו'.

ב) חיוב שחיטת הקרבן הזה הוא באה דוקא בעזרה בירושלים עיר

הנהגות הצבי והצדק

מלך לחדשים וכו' והנה דבר מלך שלטון כי שליטת המלך הוא רק בדבורו ומדבורו יראים, ותחבונן מרת המלכות בזמן הגלות נאמר נאלמתי דומיה כי אין דבר מלך, וכתוב כרחל

ע"ה עיין אגרא דפרקא אות ה' ומגיד תעלומה עמ"ס ברכות ג'. ד"ה באותה שעה. ע"ה הענין מבואר בבני יששכר חודש ניסן מאמר א' אות ה' וז"ל, להיות החודש הזה הוא

ות הזמנים שלא ללכת יהיה ויהיה ולשונית

את המצוה למעלה מן להתבונן ת התורה שלם כאשר ש"כ ישלך יה והש"י השתדלות זק האדם ומחכמות יעקב כי הבן.

ה המצוה י בית דין קול מוריו לו ימין

ה המצוה יקא (עיין יח מצוה ד] ת ברגלים י קדושת את יאנה לה כבוד לות בסוד י עונותינו

א' אות ד'

ספר

אגרת דפרקה

דברים נפלאים ומיסים נאים דברים עתיקים מדגש עתיקים •
 זמנע סכמות ורצ האיות • ילאו מפס קדוש כבוד קדושת סגו
 חדמות סכס ס"ג • סיני ועוקר הכים : זלינח דכורח
 חספקליח המוליה קדוש יאער לו : סעפורסס מוהליח
צבי ארימלך זוקללה"ם חכ"ד ד"ק דינוז חסר
 כצר ילא מנוטין סלו צמולס צמפרו
 סגדול **בני יששכר** וסמר דרך **פקודין**
 ועול כמה
 סמכים חסר סגס צכמונים :

סוכס לכיס סצמנס עיי סרצ סנגיד סספיד מו" משקח כ"י ססן ססמנר

Agre Deperke.

Gedruckt bei M. F. Poremba in Lemberg
1858.

צילום שער דפוס תר"ח ע"י הרה"צ רבי משה שעשהנפעלר זצ"ל

נסו י"י הירג' ל' צב. איתמך באן (ס)
 אקדק"ק בני שא"י ק"א 1101
 נב המוכר

כמים הפנים לפנים, גם אתם שאו וכו' וברכו את יי. הבן.

רטט) מפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל אורח שקר [תהלים קיט קד]. הנה משמע שהוכיח ודייק מהפקודים לשנוא כל אורח שקר, ולא נודע מהו, ונ"ל דהנה ידוע משארז"ל [פסחים פז] שהקב"ה אמר להושע ישראל חטאו, אמר הושע החליפם באומה אחרת, אז א"ל הקב"ה לך קח לך אשת זנונים וכו' וילך ויקח את גומר וכו' [הושע א] וילדה לו בנים ואח"כ צוהו הקב"ה לגרשה וליקח אחרת, ואמר, רבש"ע כבר יש לי בנים ממנה וכו', וא"ל הקב"ה אתה אינך רוצה לגרש את אשתך הזונה וכו' ישראל שהם בני בחוני בני אברהם יצחק ויעקב אתה אומר לי החליפם באומה אחרת, אז התחיל הושע לבקש רחמים ואמר והיה מספר בני ישראל וכו' [הושע ב], הנה כל הענין ידוע ומפורסם בגמ'.

הנה לכאורה כל הטורח הזה למה לך, ברוך הוא וברוך שם כבודו הוה ליה לומר תיכף להושע שאי אפשר להחליפם שהם בני בחוניו מיוחדים לשמו ית', ומוכן הדבר על פי דברי

הגהות הצבי והצדק

פב) מובא במהר"ל גור אריה פ' יתרו ועוד בשם מדרש, וכן במנחה בלולה ובנחל קדומים פ' יתרו, אבל לא נודע מקומו.

פג) משלי ל יט, ודרך גבר בעלמה, ועיי מאורי אור ערך דרך אות י"ד.

פד) בראשית יח יא, חדל להיות לשרה אורח

המדרש^{פב}), שאמר דמפני כך כפה עלינו הקב"ה הר כגיגית (הגם שהקדמנו נעשה לנשמע, והוא קושית התוס') [שבת פח. ד"ה כפה] כדי שיהיה לנו דין האנוסה, לא יוכל לשלחה כל ימיו, ושוב לא יחליפנו לעולם, והנה הוא כביכול חיבת חיתונים אשר יעמוד לעד, כביכול קוב"ה יתברך שמו לעד, דודי ירד לגנו חתן בחור כארזים, וכנסת ישראל היפה בנשים כלה קרואה בנעימה, והנה ידוע לכל באי בשערי הזהר, יסוד דדכורא נק' דר"ך, דר"ך גב"ר^{פג}). ויסוד דנוק' אור"ח, אור"ח כנשים^{פד}, והנה כביכול הש"י כיון שקדשנו במצותיו^ו שוב לא יחליפנו, וז"ש דוד מפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל אור"ח שקר, כי כביכול ממך למדתי, הבן הדבר. ומעתה תתבונן כיון שאמר הושע החליפם וכו' צוה לו הקב"ה ליקח אשת זנונים, היינו אור"ח שקר. הבן הדבר וינעם לך מה שכתוב אחר כך והיה מספר בני ישראל כחול הים וכו'^{פה}).

ט (ער) מקדש מלך פ' וארא [רף ל"א], שלא לקדש הלבנה עד ז' למולד, לעומת כתב"ד חג"ת דזעיר, אשר מהם ולמטה מתחיל בנין המלכות סוד הלבנה,

כנשים, ועיי מאו"א ערך אורח.

פה) נלענ"ד דהכונה על המשך הפסוק שנא' והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל ח"י [בתי יסוד], וזהו ביטול אור"ח שקר, כי מקודם אמר לא עמי אתם ועתה החזיר הענין לאור"ח אמת.

כמ"ש בזהר וארא [ל' מלכותא קדישא לא קבי עד דאתחבר באבתן וכו' לפי זה נראה אפילו הו מעת לעת שלימים, דהו בחצי הת"ת^{פז}], אבל כטעמים כמוסים יתפר (אתר^{פח})

רעא) זהר וארא דף הפרשה], פו כי אז אהפוך אל ענ לקרוא כולם בשם יי' [צפני ג ט] וכתוב והיה ל ההוא יהיה יי' אחד וי ט עכ"ל. המאמר הזה

פז) במקד"מ כתב וז"ל, מרבנו האר"י ז"ל שלא לקד לעומת כתב"ד חג"ת דזע מתחיל בנין המלכות סוד טעמו של דבר שלא לקדש ימים ואף אם חל מוצ"ש א יקדשה כל שלא עברו על הבאים בסוד ד' לא חג להחמיץ המצוה ולא מתקבצים וכו' ומינה לא ר קצפו של הגה"ק מקאמאו ע"כ וז"ל והנה אדוננו המי מ"ש קבלנו מרבינו האר" שקר ענה ושקר העיד כי א אדרכה מבואר בהדיא בפ אומרים בר"ח לפי שאז ד ועיי בב"י או"ת תכ"ו

כמ"ש בזהר וארא [ל"א ע"א] תא חזי מלכותא קדישא לא קבל מלכו שלימתא עד דאתחבר באבהן וכו' עיין שם^{טו}. והנה לפי זה נראה אפילו השבעה ימים אינם מעת לעת שלימים, דהרי התחלת בניינה בתצי הת"ת^{טו}, אבל עוד חזון למועד בטעמים כמוסים יתפרש אי"ה במקום אחר^{טו}. L

רעא) זהר וארא דף ל"ב [ע"א בסוף הפרשה], פתח ר' אבא ואמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם י"י ולעבדו שכם אחד [צפני' ג ט] וכתוב והיה י"י למלך וכו' ביום ההוא יהיה י"י אחד ושמו אחד [וכר' יד ט] עכ"ל. המאמר הזה הוא נתיב לא ידעו

עיט, לא נודע על מה ולמה פתח ר' אבא הפסוקים הללו ולא ביאר שום דבר.

וּנ"ף לבאר הדבר על התחלת הפרשה [שמות ו ג], וארא אל אברהם וכו' באל שד"י ושמי הוי"ה לא נודעתי להם וכו', לכן אמור לבני ישראל אני הוי"ה והוצאתי וכו' ולקחתי אתכם לי לעם וכו' וידעתם כי אני הוי"ה וכו', והנה בא ר' אבא בפתיחתו זאת לבאר הדבר מ"ש הש"י הקדמה למשה שלא נגלה אל האבות בשם הוי"ה, וכחיוס יאמר לבני ישראל אני הוי"ה וידעתם כי אני הוי"ה, והענין הוא דהנה כל השמות שאינם נמחקין יש לתרגמם וללועזם בכל לשון עם ועם, אבל שם הנכבד [הוי"ה] אין לו

הגהות הצבי והצדק

גיטליא בעל שערי אורה ע"י בשע"ת סק"י, והמ"א בס"ק י"ג הביא מהגהות מיימוני והרמ"ע מפאנו בתשובות הרמ"ע ס"י ע"ח, וע"י בספר דברי יצחק להגה"ק מסוואלייווא שנסדר מחדש על ידינו ע"י ג"ה וז"ל, שמעתי בשם רבינו הק' מהרצ"ה מזידיטשוב שאמר לענין קידוש לבנה אין צריך להמתין על ד' שלמים דוקא מעת לעת אלא כיון שנכנסה במקצת יום השביעי אז מקצת היום ככלו ורשאי לקדשה.

פז) פ"י כי מקום עמידת פרצוף המלכות הוא בחזה דז"א משליש הת"ת, ומ"ש חצייה לאו דוקא.

7 פח) בדרך פקודין מ"ע ד' חלק המחשבה אות י' בהג"ה ד' כתב, הלכה רווחת בישראל עפ"י חכמי האמת שלא יברכו על הלבנה עד שיעברו עליה ד' ימים מעל"ע משעת המולד, ונ"ל שז"ס תבעוה לינשא צריכה לישב ד' נקיים. L

גלינו
עשה
ד"ה
יוכל
ליפנו
ונגים
ברך
חזור
כלה
באי
ר"ך
ד"ח
כיון
פנו,
אתי
רתי,
אמר
יקח
הבן
היה
לא
לד,
הם
נה,
היה
להם
יקר,
ענין